

Η ΠΑΡ' ΕΓΓΑΜΟΥ ΠΡΟΣΚΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΝΑΧΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΟΣ ΕΠΑΓΕΤΑΙ ΑΥΤΟΔΙΚΑΙΩΣ ΤΗΝ ΛΥΣΙΝ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ;

Υ Π Ο

ΣΤΑΥΡΟΥ ΙΩΣ. ΠΑΠΑΔΑΤΟΥ

ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

IV. Ἡ ρύθμισις διὰ τοῦ Β.Δ. τῆς 24-2-1835.

Τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα (β.δ.) τῆς 23ης Φεβρουαρίου 1835 ὠρίζεν, ὅτι «οἱ πολιτικοὶ νόμοι τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, οἱ περιεχόμενοι εἰς τὴν Ἑξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, θέλουσιν ἰσχύει μέχρις οὗ δημοσιευθῇ ὁ Πολιτικὸς Κώδιξ, τοῦ ὁποίου τὴν σύνταξιν διατάξαμεν ἤδη. Τὰ ἔθιμα ἡμῶς, ὅσα πολυχρόνιος καὶ ἀδιάκοπος συνήθεια ἢ ἀποφάσεις δικαστικαὶ καθιέρωσαν, ὑπερισχύουσι ὅπου ἐπεκράτησαν»¹.

Εἰσήχθη οὕτως διὰ τῆς διατάξεως ταύτης τὸ περὶ λύσεως τοῦ γάμου Βρ. δίκαιον, ὡς τοῦτο διευτυπώθη ἐν τῇ Ἑξάβιβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου. Παραλλήλως εἰσήχθη ἡμῶς καὶ τὸ ἐθιμικῶς διαμορφωθὲν δίκαιον, ὡς ἠῤῥημένην μάλιστα τυπικὴν ἰσχὺν ἔχον ἐναντι τοῦ ἐν τῇ Ἑξάβιβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου περιεχομένου γραπτοῦ δικαίου (τὰ ἔθιμα... ὑπερισχύουσι ὅπου ἐπεκράτησαν). Ἄπασαι δὲ αἱ ἰσχύσασαι τότε διατάξεις ἐθιμικοῦ τε καὶ γραπτοῦ δικαίου, ἐθέσπιζον μόνον τρόπον λύσεως τοῦ γάμου τοῦ ἀποκαρέντος μοναχοῦ τὸ διαζύγιον, μὴ ἀναγνωρίζουσαι οὐδόλως τὸν θεσμὸν τῆς αὐθαιρέτου ἢ μονομεροῦς ἤτοι ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως λύσεως τοῦ γάμου. Ἰπὸ τὸ κράτος τῆς ἰσχύος τοῦ δικαίου τούτου, ἡ παρ' ἐγγάμου περιβολῆ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, ἄνευ συγκαταθέσεως τοῦ ἐτέρου, ἀπετέλει λόγον διαζεύξεως ὑπατιότητι τοῦ μονάσαντος.

V. Ἡ ρύθμισις διὰ τοῦ νόμου (ν.) 2228/1920.

Τὴν 2αν Ἰουλίου 1920 ἐδημοσιεύθη (ΦΕΚ Α' 146/1920) ὁ ν. 2228 «περὶ διαζυγίου». Ὁ ν. οὗτος λεπτομερῶς καὶ περιοριστικῶς καθόρισε τοὺς λόγους διαζυγίου (τὸ διαζύγιον χωρεῖ μόνον διὰ τοὺς ἐν τῷ παρόντι νόμῳ λόγους), ὅπερ «ἀπαγγέλλεται δι' ἀμετακλήτου δικαστικῆς ἀποφάσεως» καὶ

1. Βλ. τὸ κείμενον καὶ παρατηρήσεις εἰς Γενικὴν Κωδικοποίησιν Ζαχαροπούλου, τ. Δ' σελ. 4.

μόνον. Ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου τούτου πᾶσα ἑτέρα διάταξις νόμου, γραπτῆ ἢ ἐθιμικῆ ἔπαυσεν ἰσχύουσα (ἄρθρον 13)¹.

Εἰς τοὺς λόγους διαζυγίου δὲν καταλέγεται ἡ περιβολὴ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος. Προβάλλει ὅθεν ἐρευνητέον τὸ θέμα τῆς τύχης τοῦ γάμου τοῦ μοναχοῦ, μετὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ν. 2228/1920, δοθέντος, ὅτι δὲν ἐκράτει ἐπὶ τοῦ θέματος ὁμοφωνία.

Προσηλούμενοι, ἐν πρώτοις, εἰς τὸ ἄρθρον 13 τοῦ ν. 2228, καθ' ὃ «καταργεῖται πᾶσα διάταξις νόμου ἀντικειμένη εἰς τὸν παρόντα νόμον» δεχόμεθα τὴν ῥητὴν κατάργησιν τῆς, ἀμφιβόλου ἰσχύος, διατάξεως τοῦ Ἀρμενοπούλου, ὡς καὶ τοῦ διαμορφωθέντος ἐθιμικοῦ δικαίου.

Ἀνατρέχοντες καὶ εἰς τὴν Εἰσηγητικὴν τοῦ νόμου τούτου ἔκθεσιν, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν τοῦ νόμου ἐρμηνευτικὴν πηγὴν², ἀδιστακτικῶς πειθόμεθα περὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀμφιβόλων τούτων διατάξεων. Ὦντως δέ, ἐν τῇ αἰτιολογικῇ ἐκθέσει ὁ εἰσηγητὴς τοῦ ν. 2228/1920 καθηγητῆς Κ. Τριανταφυλλόπουλος σημειοῖ: «4. Ἐκ τῶν τριῶν λόγων, καθ' οὓς κατὰ τὸ ἰσχύον δίκαιον χωρεῖ ἀζήμιος διάζευξις (διαζύγιον ἐξ ἀγαθῆς αἰτίας), ἡ ἐπιλογή τοῦ μοναχικοῦ βίου δὲν ἔχει βεβαίως θέσιν εἰς σύγχρονον νομοθέτημα. Ὁ θέλων νὰ καλογερεύσῃ δὲν θὰ λύεται τῶν δεσμῶν τοῦ γάμου, ἐὰν δὲ ἀφίγη γυναῖκα καὶ οἰκογένειαν διὰ νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν, οὐδὲν ἄλλο πράττει ἢ κακόβουλον ἐγκατάλειψιν καὶ τούτου ἕνεκα παρέχει εἰς τὸν ἕτερον λόγον διαζυγίου»³. Περαιτέρω δὲ (σελ. 43) ἐπαναλαμβάνει: «ὁ

1. Βλ. Γ. Μπαλαῆ, Οἰκογενειακὸν δίκαιον, 1956, σελ. 194, Α. Τούση σελ. 263. Γ. Ροιλόν, Οἰκογενειακὸν δίκαιον, τευχ. Ζ' 1947 σελ. 17.

2. Ἡ εἰσηγητικὴ ἔκθεσις καὶ αἱ λοιπαὶ τοῦ νόμου προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι δὲν ἀποτελοῦσι μὲν τμήμα αὐτοῦ, πλὴν εἶναι ἡ κυριωτέρα ἐρμηνευτικὴ τούτου πηγή. Ἐν τῇ εἰσηγητικῇ ἐκθέσει καὶ ταῖς προπαρασκευαστικαῖς ἐργασίαις, ἀντικατοπτρίζεται τὸ, τὴν γραπτὴν διατύπωσιν τοῦ νόμου, διέπον πνεῦμα τοῦ νομοθέτου, ὅστις παντὸς ἑτέρου τὴν ἐννοίαν αὐτοῦ ἐντελέστερον κατέχει. Ὁ νομοθέτης — καὶ ἐν προκειμένῳ ἡ συντάξασα τὸν ν. 2228 ἐπιτροπὴ — σαφῶς ἐν ταῖς ἀνωτέρω ἐργασίαις τοῦ ἐκδηλοῦ τὴν πρόθεσιν τοῦ πρὸς κατάργησιν τῆς μοναχικῆς κουρᾶς ὡς λόγου διαζυγίου, ὑπογραμμίζων μάλιστα τὴν οὕτω τερματιζομένην ἐπιστημονικὴν διχογνωμίαν.

Δὲν δύναται, ὡς ἐκ τούτου, νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία, ὡς πρὸς τὴν πραγματικὴν βούλησιν τοῦ νομοθέτου, ἐκ τῆς μὴ ῥητῆς καταργήσεως τῆς ἀμφιβόλως ἰσχυσάσης, διατάξεως, ἀφ' ἐνὸς μὲν διότι ῥητῶς ὁ νόμος καθορίζει τὰς προϋποθέσεις διαζεύξεως καὶ μάλιστα περιοριστικῶς καὶ ἀφ' ἑτέρου καταργεῖ πᾶσαν αὐτῶ ἀντικειμένην διάταξιν. Δοθέντος δέ, ὅτι τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς συνταχθὲν σχέδιον νόμου, οὐδεμίαν ὑπέστη εἰς τοὺς λόγους διαζυγίου μεταβολὴν κατὰ τὴν ψήφισίν του, ἔπεται ἀφ' ἐνὸς μὲν ὅτι παρὰ τῶν συντακτῶν τοῦ σχεδίου ἐκρίθη περιττὴ ἡ διὰ ῥητῆς διατάξεως κατάργησις τῆς μοναχικῆς κουρᾶς ὡς λόγου διαζυγίου καὶ ἀφ' ἑτέρου, ὅτι ὁ νομοθέτης ἀπεδέχθη τὴν ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοιαύτην ῥύθμισιν.

3. Βλ. «Νέος Νόμος περὶ Διαζυγίου» ἐκδοσις Γ. Βασιλείου, Ἀθῆναι 1921 σελ. 38. Σύμφωνος Γ. Ροιλός, ἄνωτ. σελ. 17.

¹ Ἀντικροῦον τὴν εἰσηγητικὴν ταύτην ἔκθεσιν ὁ Χαρ. Φραγκίστας, ἐκ Ἀρχείου Ἰδιω-

μόνος λόγος, δι' ὃν ἀβασίμως ἕως τῶρα ἐδιδάσκετο ὑπό τινων, ὅτι λύει τὸν γάμον ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἡ ἐπιλογή τοῦ μοναχικοῦ βίου δὲν περιελήφθη εἰς τὸ προσχέδιον¹.

Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ εἰσηγητοῦ ἐδέχθη ὁμοφώνως ἡ συντάξασα τὸν ν. 2228 ἐπιτροπὴ, ἐξάρασα μάλιστα τὴν διὰ τοῦ νέου νόμου κατάργησιν τοῦ μοναχικοῦ βίου ὡς λόγου διαζυγίου².

Οὐδεμία ὅθεν γεννᾶται ἀμφιβολία, ὅτι ὁ νεώτερος "Ἑλλην νομοθέτης, σωφρόνως ἐνεργῶν, ἀποκλείει τὴν αὐτοδικαίαν λύσιν τοῦ γάμου τοῦ περιβληθέντος τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἡ ἀντίθετος δὲ γνώμη (κατ' VI) νομιζομένη, ὅτι δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν, διὰ τοῦ νόμου τούτου, δημιουργηθεῖσαν νομικὴν πραγματικότητα.

VI. Ἡ κατὰ τὸ προῖσχύσαν δίκαιον θεωρία καὶ νομολογία.

Παλαιότεροι συγγραφεῖς, ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς ἰσχύος τοῦ δαιδαλώδους βρ. δικαίου γράψαντες, δέχονται τὴν ἐπιλογὴν τοῦ μοναχικοῦ βίου ὡς λόγον αὐτοδικαίας λύσεως τοῦ γάμου. Κατ' αὐτοὺς ἀπὸ τῆς μοναχικῆς κουρᾶς, μετ' ἣν ὁ μοναχὸς ὡς «τεθνηκῶς τῷ βίῳ λογίζεται», ὁ γάμος θεωρεῖται λελυμένος.

Πρῶτος ἐξ ὧσων ἠδυνήθημεν νὰ ἐρευνήσωμεν, ὁ Π. Καλλιγᾶς³ δέχεται ὡς λόγον λύσεως τοῦ γάμου «κατὰ πρόφασιν ἄμεμπτον (bono gratia) μὴ συνεπάγουσαν ζημίαν» τὴν «ἐπιλογὴν τοῦ μοναχικοῦ βίου». Ἀναφέρων

τικοῦ Δικαίου (ΑἰΔ) τ. β' 1935 σελ. 477, παρατηρεῖ, ὅτι καὶ προπαρασκευαστικὰ ἔργασια τῶν νόμων ἀποτελοῦσι σπουδαῖον ἐρμηνευτικὸν βοήθημα πρὸς λύσιν τῶν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ κειμένου τοῦ νόμου ἀνακυπτόντων ἀμφιβόλων ζητημάτων. Ἐφ' ὅσων ὁμοῦ ὁ νόμος εἶναι σαφής, ἡ ἀντίθετος πρὸς τὰ ἐν αὐτῷ διατυπώμενα θέλησις τῶν εἰσηγητῶν δὲν δεσμεύει τὸν ἐρμηνευτήν. Ἡ ἐρμηνευτικὴ βαρῦτης τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν δὲν πρέπει νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ προστίθενται εἰς τὸν νόμον πράγματα μὴ ἀναφερόμενα εἰς τὸ κείμενον αὐτοῦ. Ἡ κατάργησις παλαιότερου νόμου πρέπει μετὰ βεβαιότητος ν' ἀποδεικνύεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ κειμένου τοῦ νεωτέρου νόμου. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν πρὸ τοῦ ν. 2228 ἡ μοναχικὴ κουρὰ ἀπετέλει λόγον αὐτομάτου λύσεως τοῦ γάμου καὶ οὐχὶ διαζυγίου. Ὁ ν. 2228, ὡς ἐκ τοῦ κειμένου αὐτοῦ συνάγεται, ἐρρῶθιμος μόνον τὰ τοῦ διαζυγίου καὶ οὐδαμῶς ἔθιξε τὰ τῆς αὐτομάτου λύσεως τοῦ γάμου. Ὁ ν. 2228 κατήργησε τοὺς λόγους διαζυγίου τοῦ προϋφισταμένου δικαίου, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ τοὺς λόγους τῆς αὐτομάτου λύσεως τοῦ γάμου. Ἡ σαφῶς ἐκδηλουμένη θέλησις τῶν εἰσηγητῶν τοῦ νόμου, ὅπως καταργήσῃ καὶ τὴν διὰ τῆς μοναχικῆς κουρᾶς ἐπερχομένην λύσιν τοῦ γάμου, μὴ περιβληθεῖσα τὸ ἐνδύμα τοῦ νόμου, δὲν κατήργησε τὸ προϋφιστάμενον δίκαιον.

1. Οὕτω καὶ Γ. Μπαλῆς, Οἰκογενειακὸν δίκαιον 1959, σελ. 194.

2. «Καθ' ὅσων ἀφορᾷ τοὺς λόγους διαζυγίου ἐξαίρομεν τὴν ἐξίσωσιν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἰδίᾳ ἐπὶ μοιχείᾳ, τὴν εἰσαγωγὴν ἀπολύτου λόγου στηριζομένου εἰς κακόβουλον ἐγκατάλειψιν, τὴν κατάργησιν ὡς λόγον διαζυγίου τῆς ἐπιλογῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου...» Ἐκθεσις Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, εἰς «Νέος νόμος περὶ διαζυγίου» σελ. 105.

3. Σύστημα Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, τ.δ' ἐν Ἀθήναις 1884, σελ. 176.

ὅμως τὸν λόγον τοῦτον ἐν τῷ περὶ διαζυγίων κεφαλαίῳ, ἀμφίβολον εἶναι ἐὰν δέχεται αὐτὸν ὡς λόγον αὐτομάτου λύσεως τοῦ γάμου ἢ λόγον διαζυγίου.

Ὁ Α. Κρασσᾶς¹, ἀναφερόμενος εἰς τοὺς λόγους διαζυγίου (Μονομερῆ διαζύγια) δέχεται, ὅτι τοιοῦτον λόγον ἀποτελεῖ ὁ «ἀσκητικὸς βίος ὃν ἐπέλεξε ὁ ἕτερος τῶν συζύγων» ἤτοι ἡ τοῦ «εὐλαβοῦς βίου ἐπιλογή καὶ ἐν μοναστηρίῳ οἴκησις». Μὴ ἀκριβολογῶν ὅμως ὁ συγγραφεὺς γράφει, «Μονομερῆ διαζύγια ἐξ ἀγαθῆς αἰτίας κλπ.» καὶ «τοιαῦται αἰτίαι ὧν ἕνεκεν ἀζημίως λύεται ὁ γάμος» δὲν πᾶρχει ἡμῖν σαφῆ τὴν ἐπὶ τοῦ θέματος θέσιν αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ὅμως ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ ἔργου του², ὑποστηρίζει, ὅτι «ἐὰν ὁ ἕτερος τῶν συζύγων τὸν μοναχικὸν ἐπιλέξῃται βίον, τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν αὐτοδικαίως λύεται ὁ γάμος, μὴ ἀπαιτουμένης δικαστικῆς ἀποφάσεως». Ἀποκρούων ὅμως τὴν γνώμην ταύτην αὐτὸς ὁ ἐκδότης τοῦ ἔργου του, ἀμφιβάλων διὰ τὴν, μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ν. 2228/1922, ἰσχὺν τῶν περὶ λύσεως τοῦ γάμου διατάξεων τοῦ Βρ. δικαίου, ἐπισημειοῖ, ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀναγκαιοὶ ἢ ἔγερσις ἀναγνωριστικῆς ἀγωγῆς³.

Ὁ Δημ. Πετρακίος⁴ ὑποστηρίζει, ὅτι «ἐκ τῆς Παρθενίας παράγεται ἀκυρότης τοῦ τυχόν συναφθέντος γάμου μετὰ τὴν ὁμολογίαν, ἀλλὰ καὶ διάλυσις τοῦ προγεγεννημένου», παραπέμπων εἰς τὰς γνωστὰς πηγὰς, λησιμονεῖ, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ ἔργῳ του (σελ. 84) διδάσκει, ὅτι «ὁ ἔγγαμος δικαιοῦται νὰ μονάσῃ μόνον, ἐὰν παρέσχεν εἰς τὴν σύζυγόν του τὸ διαζύγιον».

Τὴν ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως λύσιν τοῦ γάμου τοῦ ἀποκαρέντος μοναχοῦ δέχεται καὶ ὁ καθηγητὴς Κωνστ. Ράλλης⁵, διὰ τῆς ἀορίστου καὶ ἄνευ τινὸς ἐπιχειρηματολογίας ἢ παραπομπῆς εἰς τὰς πηγὰς φράσεώς του «τῆς ἐπιλογῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐπαγομένης αὐτοδικαίαν λύσιν τοῦ γάμου».

Τὴν μοναχικὴν κουράν ὡς λόγον αὐτομάτου λύσεως τοῦ γάμου δέχεται ὡς εἶδομεν καὶ ὁ καθηγητὴς Χαρ. Φραγκίστας⁶, ἐνῶ ὁ καθηγητὴς Χρ. Πράτσικας⁷, φρονεῖ τὰ ἀντίθετα, διότι μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ν. 2228/1920 «δὲν ἰσχύουν πλέον αἱ διατάξεις τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου».

Τὴν γνώμην ταύτην τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων ἀποδεχομένη ἡ Πρωτοδικεῖου Θεσσαλονίκης 3640/1934⁸ θεωρεῖ τὸν γάμον τοῦ μοναχοῦ ὡς αὐτοδικαίως λυθέντα ὡς καὶ θανάτῳ ἐνὸς τῶν συζύγων, μὴ ἀπαιτουμένης δικα-

1. Οἰκογενειακὸν τῶν Ῥωμαίων δίκαιον καθ' ἃ ἐν Ἑλλάδι πραγματεύεται, Ἀθήναι 1891 σελ. 336 καὶ 338 καὶ ἐκδ. β' 1895 σελ. 374 καὶ 376.

2. Ὑπὸ Χρ. Πράτσικα, Σύστημα Ἀστικοῦ Δικαίου, 1927 σελ. 353.

3. Σελ. 353 σημ. 8α.

4. Τὸ μοναχικὸν πολίτευμα τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἀθῶ, Leipzig 1925 σελ. 124.

5. Ἐγχειρίδιον Ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, τ. I. 1927 σελ. 173-174.

6. Εἰς ΑἶΔ. τ.β' 1935 σελ. 474 ἐπ.

7. Ἑλληνικὸν Οἰκογενειακὸν δίκαιον, Ἀθήναι 1945 σελ. 295.

8. ΑἶΔ. τ.β' 1935, σελ. 473/4 (Εἰσηγητῆς Ἡρ. Καμούτσης).

στικῆς ἀποφάσεως», διότι ἡ διάταξις τῆς νεαρᾶς 123 κεφ. 40 τοῦ Ἰουστινιανοῦ «δὲν ἐθίγη καὶ ὑπὸ τοῦ ν. 2228 περὶ διαζυγίου, ἐφ' ὅσον ἡ ἐπιλογὴ τοῦ μοναχικοῦ βίου δὲν εἶναι κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον εἰς ἓκ τῶν λόγων διαζυγίου, ἀλλὰ λόγος αὐτοδικαίας λύσεως τοῦ γάμου, ὃν δὲν δύναται νὰ καταργήσῃ ἢ εἰς τὸ διαζύγιον μόνον ἀφορῶν ν. 2228»¹.

Οἱ ἀνωτέρω συγγραφεῖς, ὡς καὶ ἡ πρωτ. Θεσ/κης 3640/1934, ἐδράζονται ἐπὶ τῆς διατάξεως τῆς Νεαρᾶς 123, 40 τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καθ' ἣν, «εἰ δὲ συνεστῶτός ἐστι τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ μόνος ἢ ἡ γυνὴ εἰς μοναστήριον εἰσέλθωι διαλυέσθω ὁ γάμος καὶ δίχα ῥεπουδίου, μεθ' ὃ μέντοι τὸ πρόσωπον τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ μοναστήριον τὸ σχῆμα λάβωι», ἥτις, ὡς προεξετέθη, ἀφ' ἐνὸς μὲν κατηργήθη ὑπὸ τοῦ προἰσχύσαντος γραπτοῦ καὶ ἐθιμικοῦ δικαίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀναφέρεται εἰς τὴν λύσιν τοῦ γάμου πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἐγγάμου εἰς μονὴν πρὸς περιβολὴν τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, ἥτις ἀποτελεῖ λίαν παρακεκινδυνευμένην λύσιν τοῦ θέματος, διότι οὕτως υἰοθετεῖται ἡ αὐθαίρετος τοῦ γάμου λύσις, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἡ μικροτέρα δυνατὴ ἐγγύησις συνεποῦς συμπεριφορᾶς τοῦ οὕτω λύσαντος τὸν γάμον του.

Ἡ διάταξις τῆς Νεαρᾶς 123, 40 τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀναφέρεται εἰς τὴν πρόθεσιν τοῦ ἐγγάμου ἕπως μονάσῃ. Θὰ ἠδύνατο ὡς ἓκ τούτου νὰ ὑποστηριχθῆ, ὅτι ἐφ' ὅσον αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὴν πρόθεσιν, πόσω μᾶλλον εἰς τὴν πραγματοποιήσιν αὐτῆς. Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι ὀρθὸν μόνον, ὅταν πραγματοποιῆται ἡ μοναχικὴ κουρά, πλὴν δὲν δύναται νὰ υἰοθετηθῆ ἀκινδύνως ὑπὸ τῆς νομολογίας τοιαύτη λύσις, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι θὰ ἀναγνωρισθῆ τὸ δικαίωμα μονομεροῦς λύσεως τοῦ γάμου εἰς τὸν προτιθέμενον νὰ μονάσῃ — κατὰ τὴν ῥητὴν καὶ σαφῆ ἐκφρασιν τοῦ βυζαντινοῦ νομοθέτου. Δὲν εἶναι δὲ δυνατὴ ἡ λύσις τοῦ γάμου ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τῆς μοναχικῆς κουρᾶς, μετὰ τριετίαν συνήθως λαμβανούσης χώραν, διότι ἡ λύσις τοῦ γάμου δημιουργεῖ σοβαρὰ ζητήματα, ἀπατοῦντα ἄμεσον ῥύθμισιν, οὐδὲ εἶναι πλέον δυνατὴ ἡ κατὰ τὴν ἀδρομὴν τῆς τριετοῦς δοκιμασίας, ἐπάνοδος εἰς τὴν συζυγικὴν ἐστίαν τοῦ ἐγκαταλείψαντος ταύτην καὶ ἡ ἀρμονικὴ τοῦ ζεύγους διαβίωσις, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ὑπὸ τοῦ δικαίου συγχωρεῖται ἡ δημιουργία τοιούτων ἐκκρεμοτήτων εἰς βάρος τοῦ στηρίζοντος τὰ θεμέλια τῆς Χριστιανικῆς κοινωνίας θεσμοῦ τοῦ γάμου.

Ὅντως δέ, ἀφοῦ διὰ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς προθέσεως περιβολῆς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ὁ γάμος εἶναι λελυμένος ἄνευ διατυπώσεώς τινος, ἐπέρχονται αἱ συνέπειαι τῆς λύσεως ταύτης. Οὕτω χωρεῖ ἡ κληρονομικὴ τοῦ μέλλοντος νὰ μονάσῃ διαδοχῆ, δύναται δὲ ὁ διαζευχθεὶς σύζυγος νὰ ἔλθῃ εἰς νέον

1. Μὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην συντάσσεται διὰ μακρῶν ὁ Χαρ. Φραγκίστας, εἰς ΑΙΑ τ. β' σελ. 474-479.

γάμον¹. Μετὰ διετῆ π.χ. δοκιμασίαν ὁ ἕτερος τῶν συζύγων ἐπανέρχεται εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ἐρωτᾶται: Ποία ἡ ἐν αὐτῷ θέσις του; Ἀσφαλῶς δὲ δύναται πλέον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας του. Δύναται ὁμῶς ἀμέσως νὰ ἔλθῃ εἰς νέαν γάμου κοινωνίαν. Ποῖος ὁμῶς ἐγγυᾶται, ὅτι εἰς τοῦτο —τὴν διάζευξιν καὶ μάλιστα ἄνευ συνεπειῶν καὶ τὴν σύναψιν νέου γάμου—δὲν ἀπέβλεπε διὰ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας του;

Ἡ υἰοθέτησις πάντως τοιαύτης γνώμης, σοβαρῶς δύναται νὰ κλονίσῃ τὸν θεσμόν τοῦ γάμου καὶ νὰ ἀχρηστεύσῃ τὸ ὅλον σύστημα διαδικασίας τοῦ διαζυγίου².

Πρὸς τὴν γνώμην τῶν προαναφερθέντων συγγραφέων καὶ τὴν νομολογίαν ἀντιτάσσονται σχεδὸν πάντες οἱ Ἀστικὸν Δίκαιον συγγράψαντες. Οὕτως οἱ Καθηγηταὶ Κ. Τριανταφυλλόπουλος³, Γ. Μαριδάκης⁴ καὶ Γ. Μπαλῆς⁵ καὶ ὁ Γ. Ροιλός⁶, ἀποκλείουσι τὴν αὐτοδικαίαν λύσιν τοῦ γάμου καὶ δέχονται τὴν παρὰ τοῦ ἐγγάμου περιβολὴν τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ὡς λόγον διαζυγίου.

VII. Τὸ Καθεστῶς τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος.

Ὁ Ἀστικὸς Κώδιξ (Α.Ν. 2250/1940) ἀκολουθήσας ἐν τῷ θέματι τοῦ διαζυγίου τὸν ν. 2228/1920 — ὅστις, ὡς εἶδομεν, ῥητῶς ἐν τῇ αἰτιολογικῇ ἐκθέσει του ἀπέκλεισε τὴν μοναχικὴν κουρὰν ὡς λόγον αὐτοδικαίας λύσεως τοῦ γάμου — περιοριστικῶς ἀναγράφει τοὺς λόγους διαζυγίου, ὅπερ καὶ αὐθις ἀπαγγέλλεται δι' ἀμετακλήτου δικαστικῆς ἀποφάσεως. Οὕτω τὸ ἄρθρον 1438ΑΚ ὀρίζει, ὅτι «τὸ διαζύγιον χωρεῖ μόνον διὰ τοὺς ἐν τοῖς ἄρθροις 1439 λόγους⁷ καὶ ἀπαγγέλλεται δι' ἀμετακλήτου δικαστικῆς ἀποφάσεως». Ὁ Ἀστικὸς Κώδιξ ἀγνοεῖ τὸν μοναχικὴν κουρὰν ὡς λόγον διαζυγίου, ἀποκλείει δὲ παντελῶς τὸ κατὰ συναίεσιν διαζύγιον.

1. Εἴτε ἀμέσως ἐὰν τὸ περιλειφθὲν πρόσωπον εἶναι ἄρρεν, ἄλλως δὲ ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τοῦ ἄρθρου 1365 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ΑΚ). Κατὰ τὸν Νομοκάνονα Φωτίου (Σα' 249) ὁμῶς τοῦ ἀνδρὸς μονάζοντος ἢ γυνῆ ἐτέρω οὐ γαμεῖται ἐπὶ ἓνα ἑνιαυτόν...».

2. Ὁ θέλων δηλαδὴ νὰ διαζευχθῇ τὴν σύζυγόν του, εἰδοποιεῖ αὐτὴν ἐγγράφως ἢ προφορικῶς, ὅτι προτίθεται νὰ μονάσῃ. Κατὰ τὴν Ἰουστινιάνειον νεορὰν ὁ γάμος αὐτομάτως λύεται. Ἡ γυνὴ ἔλλειψαι στοιχείων περιουσίας καὶ ἄνευ διατροφῆς—δεδομένου ὅτι αὐτὴ ἐπιδιμάσσεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ΑΚ, μὴ ἐφαρμοσίμους ὁμῶς ἐν προκειμένῳ — ἐγκαταλείπεται εἰς τὴν τύχην της. Ὁ ἀνὴρ τηρῶν τὰ προσχήματα εἰσέρχεται ὡς δόκιμος ἐν Μοναστηρίῳ καὶ βραδύτερον — πάντως πρὸ τῆς κουρᾶς — ἐπανέρχεται εἰς τὸν κόσμον καὶ νυμφεύεται, ἵνα καταστή αἴτιος καὶ ἐτέρας συμφορᾶς καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν εὐλογίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀνοχὴν τοῦ δικαίου.

3. Ἀνωτ. σελ. 38 ἐπ.

4. Ἀνωτ. σελ. 23 ἐπ.

5. Ἀνωτ. σελ. 194.

6. Ἀνωτ. Ζ' σελ. 17.

7. «Ἐπομένως πᾶς ἄλλος εἶναι ἀπαράδεκτος» Γ. Μπαλῆς σελ. 195. Α. Τούσης σελ.

Ὁ ΑΚ, ὡσαύτως καθορίζει τὰ τῆς δικαιοπρακτικῆς ἱκανότητος τοῦ φυσικοῦ προσώπου, συγκεκριμένως δὲ καὶ τὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ὡς πρὸς τὸν θάνατον ἐξομοιεῖ καὶ τὴν ἀφάνειαν (ΑΚ 48), πλὴν ὅμως τὸν γάμον τοῦ ἀφάντου δὲν θεωρεῖ λελυμένον, ἀλλ' ἀπαιτεῖ τὴν διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως λύσιν αὐτοῦ μετὰ λόγον τὴν ἀφάνειαν (ΑΚ 1445)¹.

Ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ ΑΚ κατηργήθη τὸ προϊσχύσαν Βρ. δίκαιον². Συνεκῶς ὑπὸ τὸ κρατοῦν σήμερον νομικὸν καθεστῶς, ἡ περιβολὴ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος δὲν ἀποτελεῖ παρὰ ἀσυνήθη μορφήν κακοβούλου ἐγκαταλείψεως, ἧς ἔνεκα ἐπέρχεται ἡ διάζευξις ὑπαιτιότητι τοῦ μονάσαντος.

VIII. Ἡ μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ΑΚ θέσις τῆς Ἐπιστήμης καὶ νομολογίας.

Καίτοι ἡ ὑπὸ τοῦ ΑΚ ρύθμισις τοῦ θέματος, οὐδεμίαν καταλείπει ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς μοναχικῆς κουρᾶς ἐκ τῶν λόγων διαζυγίου³, ἐν τούτοις ἐν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ πρακτικῇ ἀκολουθεῖται εἰσέτι παρὰ τινων ἡ γνώμη τῆς αὐτοδικαίας λύσεως τοῦ γάμου διὰ τῆς μοναχικῆς κουρᾶς.

Οὕτω διδάσκεται ὅτι: «τὸ γεγονός, ὅτι ὁ νομοθέτης τοῦ ΑΚ. δὲν περιλαμβάνει μετὰ τῶν λόγων λύσεως τοῦ γάμου διὰ διαζυγίου καὶ ἐκεῖνον τῆς προσκλήσεως τῆς Μοναχικῆς ιδιότητος, ἐνισχύει ἔτι μεῖζον τὴν ὀρθότητα τῆς διδασκαλίας ἐκείνης, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν κατ' ἀκολουθίαν τοῦ ἐπὶ τοῦ θέματος πνεύματος τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνος νομοθέτου, θεωρεῖται ὀρθόν, ὅτι διὰ τῆς προσκλήσεως τῆς Μοναχικῆς ιδιότητος ἐπέρχεται λύσις τοῦ γάμου, ὡς ἐπὶ περιπτώσεως θανάτου, τουτέστιν αὐτοδικαίως»⁴.

Ἡ γνώμη αὕτη — ἥτις εἰρήσθω δὲν εὕρισκει ἐν τῇ θεωρίᾳ ἐτέρους ὑποστηρικτὰς — παρορᾷ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν κατάργησιν τοῦ Βρ. καὶ συνεπῶς τῶν ἀμφιβόλων διατάξεων τῶν Ἰουστινιανείων νεαρῶν διὰ τοῦ ΑΚ. ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς περὶ θανάτου διατάξεις αὐτοῦ, αἵτινες, ὡς δημοσίας τάξεως εἶναι ἀνεπίδεκτοι μεταβολῆς τινος. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὴν περιοριστικὴν ἀπαρίθμησιν τῶν λόγων λύσεως τοῦ γάμου.

Εἰς ἀντίκρουσιν τῆς γνώμης ταύτης, πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντων σημειοῦμεν καὶ τὴν ἀκόλουθον παρατήρησιν. Ἡ μοναχικὴ κουρὰ δὲν ἀποτελεῖ τότε τὸν πλέον ἀνώδυνον τρόπον λύσεως τοῦ γάμου, δεθέντος ὅτι ἡ μοναχικὴ

1. Ἐκ τούτου δείκνυται, ὅτι ὁ Ἑλληνας νομοθέτης φοβεῖται κλονισμὸν τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου ἐκ τυχόν ὑστεροβούλων ἢ ὑπόπτων ἐνεργειῶν τῶν συζύγων καὶ μόνον εἰς τὴν δικαστικὴν κρίσιν ἐπαφίεται, διότι αὕτη παρέχει τὰ ἐχέγγρα τῆς διαπιστώσεως καὶ ὀρθῆς ἐκτιμήσεως τῶν δικαιολογούντων τὴν διάζευξιν λόγων.

2. Ἄρθρον 5 § 1 Α.Ν. 2783 τῆς 30-1-1941 «Εἰσαγωγικὸς Νόμος τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος».

3. Πρβλ. Α. Τούσην, Οἰκογενειακὸν δίκαιον σελ. 291, Γ. Μπαλῆν, ἀνωτ. σελ. 195.

4. Π. Παναγιωτακόσ, τόμος δ', τὸ δίκαιον τῶν μοναχῶν, σελ. 255/6.

ιδιότης δὲν εἶναι ἀναλλοίωτος;¹ Τὴν προσωρινὴν περιβολὴν τοῦ μοναχικοῦ σχήματος θὰ προτιμῆσωσι πολλοὶ τῆς κοπιώδους καὶ δαπανηρᾶς διαδικασίας ἐκδόσεως τοῦ διαζυγίου².

Πρὸς τὴν γνώμην ταύτην, πιθανῶς, ἐστοίχισεν ἡ Πρωτ. Χαλκιδικῆς 90/1953, ἥτις ἀσχολουμένη μετὰ τὸ θέμα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρθρῶν 1689 καὶ 1706 ΑΚ, ἐπὶ μοναχοῦ τοῦ ‘Αγίου Ὁρους, παρεπιμπτόντως, ἄνευ σκοποῦ τινος, αἰωρουμένην παντελῶς, ἀμέθοδον καὶ ἀσαφῆ, μὴ ἐπιστημονικῶς τεκμηριουμένην, χωρὶς παραπομπὴν εἰς πηγὴν τινα, θέτει τὴν σκέψιν, ὅτι «ὁ μόνος ἄλλωστε δεσμὸς δι’ ὃν ἡ κουρὰ τοῦ μοναχοῦ ἀποτελεῖ λόγον λύσεως εἶναι ὁ δεσμὸς τοῦ γάμου», ἥτις σκέψις ὅμως, ὡς διατυπῶνται, ἐπιδέχεται καὶ τὴν κατόπιν δικαστικῆς ἀποφάσεως λύσιν τοῦ ὑπάρχοντος γάμου τοῦ ἀποκαρέντος μοναχοῦ.

1. Τὸ θέμα τοῦ ἀναλλοιώτου τῆς μοναχικῆς ιδιότητος δὲν εἶναι τοῦ παρόντος. Πρὸς ἐπίρρωσιν μόνον τῆς ἐν τῷ κειμένῳ διατυπωθείσης γνώμης σημειούμεν, ὅτι διττῶς εἶναι δυνατὴ ἡ ἀποβολὴ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος. Πρῶτον διὰ τῆς ἐπιβολῆς ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου τῆς ποινῆς τῆς ἀποβολῆς τοῦ σχήματος τούτου (‘Ἀρθρον 64 § 1 ν. 4149/1961 «περὶ καταστατικοῦ χάρτου τῆς ἐν Κρήτῃ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων» ἀρθρα 89 καὶ 90 Καταστατικοῦ τῆς Ἀγιωτάτης Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου τῆς 21ης Μαΐου 1914. Τὰ αὐτὰ ὄριζον τὰ ἀρθρα 52 καὶ 65 τῆς ἀπὸ 31-12-1923 ἀποφάσεως τῆς Ἐπαναστάσεως «Καταστατικὸς νόμος τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ΦΕΚ Α 387/31-12-1923 καὶ τὸ ἀρθρον 7 τοῦ ν. 5383/1932 «Περὶ ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας» πρὸ τῆς διὰ τῶν ν.δ. 1714/1942 καὶ ν. 898/1943 — κυρωθέντων διὰ τῆς ὑπ’ ἀριθμ. 184/1946 Πράξεως Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου (ΠΥΣ), ΦΕΚ Α 112/1946 — τροποποιήσεώς του. Δεύτερον δὲ διὰ τῆς ἀποβολῆς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἔκουσίως, οὕσης καὶ ταύτης δυνατῆς, ὡς μὴ ὑπαρχούσης ἀντιθέτου κανονικῆς διατάξεως. Ἡ ἔκουσία ἀποβολὴ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος εἶναι συνήθως ἐν τῇ συγχρόνῳ ἐποχῇ, μεταξὺ τῶν ἀγιορειτῶν μοναχῶν, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀναλώμασι τῶν Ἱερῶν Μετανοιῶν των σπουδάσαντες κατέστησαν μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ σχήματός των ἀξιωματοῖχοι τῆς πολιτείας.

Τῆς ἀρχῆς τοῦ μὴ ἀναλλοιώτου τῆς μοναχικῆς ιδιότητος, οὐδόλως ἀπέστη ἡ δικαστικὴ πρακτικὴ. Ἀποφάσεις τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ δικαστηρίου καθαιροῦσι κληρικούς ἔχοντας τὴν μοναχικὴν ιδιότητα καὶ ἀπογυμνοῦσι τούτους ταύτης, ἐπανάγουσαι αὐτοὺς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν. Ὁμοία ἡ δικαστικὴ πρακτικὴ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Πλεονα περὶ τοῦ ὑπὸ κρίσιν θέματος βλ. εἰς Μητροπολίτου Ἀργολίδος Χρυσοστόμου. Ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θέσις τῶν καθαιρουμένων κληρικῶν τῶν ἀνηκόντων εἰς μονάς, Ἀθήνας 1960, ὅπου σελ. 12 καὶ 16 ἀποσπάσματα καθαιρετικῶν ἀποφάσεων.

Contra Π. Παναγιωτάκος τ. δ. passim, ἰδίᾳ δὲ σελ. 113-123, Α. Πετρακᾶκος, Τὸ μοναχικὸν πολίτευμα τοῦ Ἀγίου Ὁρους Ἀθῶν, Λειψζίγ 1925 σελ. 108 ἐπ.

2. «Θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἐκφράσῃ φόβους, μήπως τυχὸν ἡ ἐνταῦθα ὑποστηριζομένη ἀποψις χρησιμεύσῃ ὡς τέχνασμα πρὸς λύσιν τοῦ γάμου, εἰς ἃς περιπτώσεις δὲν ὑπάρχει λόγος διαζυγίου. Ὁ φόβος εἶναι ὑπερβολικὸς, ἐφ’ ὅσον πρὸ τοῦ 1920, ὁπότε ἡ λύσις τοῦ γάμου ἦτο δυσχερεστέρα ἢ σήμερον, τοιούτου εἶδους καταχρήσεις δὲν παρετηρήθησαν» Χαρ. Φραγκίστας. ΑἶΔ, ν. β’ 1935, σελ. 478. Ἐν τούτοις ὁ φόβος ἐξακολουθεῖ ὑπάρχων.

Πρὸς ἀντίκρουσιν ἐπίσης τῆς ὡς ἀνωτέρω διατυπωθείσης γνώμης τάσσομεν καὶ τὴν ἀκόλουθον σκέψιν. Ὑπὸ τὸ καθεστῶς τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὁ εἰς ἀφάνειαν κηρυχθεὶς ἐξομοιοῦται πλήρως πρὸς τὸν θανόντα (ΑΚ 48). Παρὰ τοῦτο ὅμως, ὁ ΑΚ δὲν θέλει τὸν γάμον τοῦ ἀφάντου λελυμένον, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ τὴν διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως λύσιν του, μὲ λόγον τὴν ἀφάνειαν (ΑΚ 1445). Πρόδηλον ὅθεν εἶναι, ὅτι ὁ Ἕλλην νομοθέτης φοβεῖται κλονισμόν τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου ἐκ τυχόν ὑστεροβούλων ἢ ὑπόπτων ἐνεργειῶν τῶν συζύγων καὶ μόνον εἰς τὴν δικαστικὴν κρίσιν ἐμπιστεύεται, διότι αὕτη παρέχει τὰ ἐχέγγυα τῆς διαπιστώσεως καὶ ὀρθῆς ἐκτιμῆσεως τῶν δικαιολογούντων τὴν διάζευξιν λόγων.

Τὴν μοναχικὴν κουράν, ὡς λόγον αὐτομάτου λύσεως τοῦ γάμου, ἀποκλείουσιν, ὡς εἶδομεν ἀνωτ. VI in fine, σχεδὸν ἅπαντες οἱ ἐρμηνευταὶ τοῦ ν. 2228/1920 καὶ ἀντιστοίχων διατάξεων τοῦ ΑΚ. Οὕτω μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ΑΚ. γράφων ὁ καθηγητῆς Γ. Μπαλῆς¹, διδάσκει ὅτι τὸ διαζύγιον χωρεῖ μόνον διὰ τοὺς ἐν τῷ ΑΚ. λόγους καὶ «ἐπομένως πᾶς ἄλλος εἶναι ἀπαράδεκτος». Τὴν αὐτὴν γνώμην ἐκφράζει ὁ Α. Τούσης (σελ. 291) καὶ ὁ Γ. Ροῦλος (τευχ. Ζ. σελ. 17) ἀμφότεροι ἐπὶ τοῦ ἰσχύοντος δικαίου ἀναφερόμενοι.

Πλέον τούτων σαφῆς ὁ Καθηγητῆς Ἄν. Χριστοφιλόπουλος², διδάσκει, ὅτι «ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ΑΚ, οὐδεμία ἀμφιβολία ὑφίσταται, ὅτι ἡ κουρά καθ' ἑαυτὴν δὲν ἐπιφέρει τὴν λύσιν τοῦ γάμου, δύναται δὲ μόνον νὰ ἀποτελέσῃ τινὰ τῶν ἐν ἀρθροῖς 1441 ἢ 1442 λόγων διαζυγίου»³.

Τὸ ὅτι ἡ μοναχικὴ κουρά δὲν ἐπιφέρει λύσιν τοῦ γάμου ἐδέχθημεν καὶ ἡμεῖς ἐμμέσως⁴, ἐρευνῶντες τὸ θέμα τοῦ ἐπεκτατικοῦ ἀποτελέσματος τῆς παρ' ἐγγάμου ἀλλοδαποῦ μοναχοῦ τοῦ ἁγίου Ὀρους, προσκτῆσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας⁵, ἐπὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του⁶.

ΙΧ. Ἡ περιβολὴ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ὡς κακόβουλος ἐγκατάλειψις.

Ἐν τῷ περὶ διαζυγίου κεφαλαίῳ τοῦ ΑΚ. δύο ἀρθρα εἶναι ἐπιδεικτικὰ ἐρεύνης πρὸς ὑπαγωγὴν αὐτοῖς τῆς περιπτώσεως ἐγκαταλείψεως τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων ἐκ μέρους τοῦ ἀποκαρέντος ἢ δοκίμου μοναχοῦ· τὸ ἀρθρον 1441 «κακόβουλος ἐγκατάλειψις» καὶ 1442 «Κλονισμὸς ἐγγάμου σχέσεως». Ἡ

1. Ἀνωτ. σελ. 195.

2. Ἡ ὀργάνωσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1949 σελ. 44 σημ. 4.

3. Ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀρθρου 1442 ΑΚ βλ. ἀμέσως κατ. ΙΧ.

4. Βλ. Αἱ Σλαυικαὶ διεισδύσεις ἐν Ἀγίῳ Ὄρει καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν πολιτικαὶ καὶ νομικαὶ συνέπειαι, 1961 σελ. 154 σημ. 1 καὶ Ἡ Ἰθαγένεια τοῦ Ἀλλογενοῦς Ἀγορευτοῦ μοναχοῦ, εἰς Ἐπιθεώρησιν Δημοσίου Δικαίου, 1961 σελ. 286.

5. Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τοῦ ἀρθρου 103 τοῦ Συντάγματος.

6. Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις πάντοτε τῶν ἀρθρων 10 καὶ 11 Ν.Δ. 3370/1955.

ὀρθῇ ὑπαγωγῇ τοῦ στοιχείου τούτου εἰς τι τῶν ἀνωτέρω ἄρθρων τοῦ ΑΚ. δὲν ἔχει μόνον θεωρητικὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ πρακτικὴν τοιαύτην, μάλιστα δὲ σοβαράν, διότι ἐπὶ ἐκάστης τῶν δύο περιπτώσεων εἶναι καὶ διάφορος ὁ χρόνος τῆς παραγραφῆς τοῦ πρὸς διάζευξιν δικαιώματος.

Τὸ δεῦτερον τῶν ἄρθρων τούτων (1442) παρέχει εἰς τὸν σύζυγον δικαίωμα πρὸς διάζευξιν «εἰάν ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐτέρου ἐπῆλθε τόσον ἰσχυρὸς κλονισμὸς εἰς τὴν σχέσιν τοῦ γάμου, ὥστε βασίμως ἢ ἐξακολούθησις τῆς ἐγγάμου συμβιώσεως ἀποβαίνει διὰ τὸν αἰτοῦντα τὸ διαζύγιον ἀφόρητος». Ἐπεταὶ ὅθεν, ὅτι προϋπόθεσις πρὸς ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς διαζυγίου εἶναι ἢ ἐξακολούθησις τῆς ἐγγάμου συμβιώσεως νὰ ἀποβαίνῃ ἀφόρητος. Ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δηλαδὴ θὰ κριθῇ τὸ ἀδύνατον τῆς ἐγγάμου συμβιώσεως¹. Ἀπαραίτητον δηλαδὴ στοιχεῖον τῆς ἐννοίας τοῦ κλονισμοῦ τῆς ἐγγάμου σχέσεως εἶναι ἢ παραμονὴ τῶν συζύγων ὑπὸ τὴν αὐτὴν συζυγικὴν στέγην². Ἡ ἔγγραφος ὅμως συμβίωσις ἐπὶ μοναχικῆς δοκιμασίας καὶ κουρᾶς διακόπτεται. Ἄρα περιπτώσεις ἐφαρμογῆς τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 1442 ΑΚ ἀποκλείεται³.

Ἀποκλεισθείσης τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 1442⁴, ἀπομένει ἢ ἐφαρμογὴ τοῦ ἄρθρου 1441. Κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο «Ἐκάτερος τῶν συζύγων δύναται νὰ ζητήσῃ διαζύγιον διὰ κακόβουλον ἐγκατάλειψιν ἐπὶ διετίαν»⁵. Ἐν προκειμένῳ δὲ ὑπάρχει ἐγκατάλειψις⁶, ἀποσκοποῦσα εἰς ὀριστικὴν τοῦ γάμου διάλυσιν καὶ κατάλυσιν τοῦ συζυγικοῦ δεσμοῦ (*animus dirimendi matrimonium*) διὰ τῆς περιβολῆς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, ἥτις ἐγκατάλειψις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ εἰ μὴ κακόβουλος, διότι ὁ προτιθέμενος νὰ περιβληθῇ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ὀφείλει νὰ μὴ ἔλθῃ εἰς κοινωνίαν γάμου, ἐλθὼν δὲ δὲν δύναται ἐλευθέρως καὶ ἀνωδύτως νὰ διαλύσῃ τὸ ἱερὸν τοῦ Γάμου Μυστήριον, ἵνα καρῆ μοναχός⁷.

Ἀπαραίτητος ὅμως προϋπόθεσις εἶναι ἢ ἐγκατάλειψις νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ διετίαν⁸, πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὴ ἢ ἔγερσις τῆς

1. Οὕτω Γ. Μ π α λ ῆ ς ἀνωτ. σελ. 205 ἐπ. Α. Τούσης ἀνωτ. σελ. 292 ἐπ.

2. Περὶ τῆς ἐννοίας τῆς βλ. Γ. Μ π α λ ῆ ῖ ἀνωτ. σελ. 69. Πρβλ. καὶ Γ. Ῥοῦλὸν τεύχ. Ζ' σελ. 58 ἐπ.

3. Ὁ Π. Παναγιωτάκος τ.δ. σελ. 58 ἐπὶ τοῦ ἄρθρου τούτου ἐδράζει τὰς σκέψεις του.

4. Ἐφαρμογὴν καὶ τοῦ ἄρθρου τούτου δέχονται οἱ Α. Τούσης ἀνωτ. σελ. 291 σημ. 9, Ἄν. Χριστοφιλόπουλος, ἀνωτ. σελ. 44 σημ. 4.

5. Ἐρμηνεῖαν τοῦ ἄρθρου βλ. εἰς Γ. Μ π α λ ῆ, ἀνωτ. σελ. 204 ἐπ., Α. Τούσης ἀνωτ. σελ. 287 ἐπ., Γ. Ῥοῦλὸς ἀνωτ. τεύχος Ζ' σελ. 34 ἐπ. Γ. Βάλληνα.

6. «Ὁ θέλων νὰ καλογερεῖσῃ... οὐδὲν ἄλλο πράττει ἢ κακόβουλον ἐγκατάλειψιν» Κ. Τριανταφυλλόπουλος ἀνωτ. σελ. 38. Οὕτω καὶ Α. Τούσης ἀνωτ. σελ. 291/2.

7. Αἰρομένης οὕτω τῆς μοναχικῆς κουρᾶς εἰς «ὑπερμυστήριον» κατὰ τὸν ἐπιτυχῆ χαρακτήρισμόν τοῦ Μητροπολίτου Ἀργολίδος Χρυσοστόμου, ἀνωτ. σελ. 13.

8. «Ἦτις δὲν διακόπτεται δι' ἐπισκέψων μικρᾶς χρονικῆς διαρκείας ἢ διὰ καταβολῆς τῶν Ἐξόδων συντηρήσεως τῆς οἰκογενείας. Ὅμοίως δὲν ἀσκει ἐπιρροὴν ὁ τόπος διαμονῆς (γνωστός ἢ ἀγνωστός) τοῦ συζύγου. Οὕτω Γ. Μπαλῆ ἀνωτ. σελ. 204.

ἀγωγῆς διαζυγίου. Ἡ διετία αὕτη ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὰ δοκιμολόγια τῆς οἰκείας μονῆς, ἐφ' ὅσον δὲ δὲν προηγήθη μοναχικὴ δοκιμασία ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς ἀποκάρσεως.

Χ. Διαδικασία λύσεως τοῦ γάμου τοῦ μοναχοῦ.

Τῆς περιβολῆς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος προηγεῖται ἡ μοναχικὴ δοκιμασία, ἧς ἡ διάρκεια ποικίλλει ἀναλόγως τῆς διεπούσης τὴν ἱεράν Μονὴν νομοθεσίας. Οὕτω κατὰ τὰ κρατοῦντα ἐν Ἑλλάδι, ἀπαιτεῖται τριετὴς δοκιμασία¹, δυναμένη ὅμως νὰ συντηρηθῇ ἢ καὶ οὐδόπως νὰ ἀπαιτηθῇ, προκειμένης κούρας προλύτου ἢ πτυχιούχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἢ τῆς Ῥιζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς². Ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ἀπαιτεῖται δοκιμασία ἐνὸς μέχρι τριῶν ἐτῶν³, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κρήτης δὲ τριετὴς τοιαύτη⁴.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς μοναχικῆς δοκιμασίας τοῦ ἐγγάμου, ἡ ἐγερσις τῆς ἀγωγῆς διαζυγίου βάσει τοῦ ἀρθροῦ 1441 ΑΚ εἶναι βásiμος, διότι ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μοναχικῆς δοκιμασίας ἐκδηλοῦνται καὶ ἡ πρὸς ἐγκατάλειψιν πρόθεσις τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων. Δοθέντος ὅμως, ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ πρότερον τῆς διετίας — διάρκειαν ἣν ἀπαιτεῖ τὸ ἀρθρον 1441 ΑΚ — ἀπόκαρσις τοῦ συζύγου, ἡ ἀγωγή διαζυγίου ἐγείρεται ἅμα τῇ συμπληρώσει τῆς διετίας εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ τε δοκίμου καὶ τοῦ μοναχοῦ.

Ἐγερθείσης τῆς ἀγωγῆς διαζυγίου, ἀκολουθεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου διαγραφομένη διαδικασία. Οὕτω σὺν τοῖς ἄλλοις εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ ἡ ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκόπου συμφιλιατικὴ ἀπόπειρα — δυναμένη νὰ ἀποβῇ καρποφόρος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μοναχικῆς δοκιμασίας — τοῦ νόμου καὶ ταύτην ἐπιτάσσοντος⁵. Καὶ ἡμπορεῖ βεβαίως ἡ ἐνέργεια αὕτη νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς «ἀπρέπεια»⁶, πλὴν ὅμως εἶναι ὑπὸ τοῦ νόμου ὑποχρεωτικὴ⁷.

Μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἐπέρχονται αἱ νόμιμοι συνέπειαι αὐτῆς, τῶν περὶ διατροφῆς, ἠθικῆς βλάβης, διατροφῆς τέκνων κλπ. διατάξεων τοῦ ΑΚ

1. Ἄρθρον ΙΑ ΒΑ κλι 28-7-1858 «περὶ Κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων» καὶ 15 ν. ΓΥΙΔ/1909 «Περὶ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμεῖου καὶ διοικήσεως Μοναστηρίων».

2. Ν. ΓΧΟΖ/1910.

3. Ἄρθρον 93 Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

4. Ἄρθρον 113 ν. 4149/1961.

5. Ἄρθρον 55 ν. 671/1943 ὡς ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ ἀρθροῦ 1 ν. 1912/1944. Καὶ κατὰ τὸν κ. Η. Νεοκαισαρείας (Σ' γ' 82) ὁ ἐγγαμῖος κληρικὸς ὑποχρεοῦται ὅπως διαζευχθῇ, ἐπὶ ποινῇ καθαρῆσεως, τὴν μοιχευθεῖσαν σύζυγον αὐτοῦ. Τοῦ νόμου μὴ διακρίνοντος, εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκόπου συμφιλιατικὴ ἀπόπειρα, ἥτις οὐδένα ἐκπληροῖ σκοπόν, διότι ἡ παροχὴ συγγνώμης, καίτοι ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πηγῶν ἀναγνωρισμένη (ἔξοσι τῶ ἀνδρὶ συγχωρεῖν τὸ ἀπρέπεια. Σ σσ 276), ἐνταῦθα ἀπικλείεται.

6. Οὕτω Χα ρ. Φρα γ χί σ τ α ς, ἀνωτ. σελ. 478.

7. Ἄλλωστε δὲν εἶναι ἡ μόνη ἀπρέπης τῆς νομοθεσίας ἡμῶν ἐπιταγή.

ἐχουσῶν καὶ ἐν προκειμένῳ ἐφαρμογὴν καθόλου. Δοθέντος δέ, ὅτι ὁ ἀποκαρεῖς μοναχὸς στερεῖται ἰδίας περιουσίας, πᾶσα εἰς χρῆμα παροχὴ βαρύνει τὴν ἱερὰν Μονὴν τῆς μετανοίας αὐτοῦ¹.

XI. Ἡ παραγραφή τοῦ πρὸς διάζευξιν δικαιώματος.

Δοθέντος, ὅτι ἡ μοναχικὴ κουρὰ ὡς λόγος διαζυγίου ἐχαρακτηρίσθη ὡς κακόβουλος ἐγκατάλειψις (ἄρθρον 1441 ΑΚ), ἔπεται, ὅτι τὸ πρὸς διάζευξιν δικαίωμα τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων τοῦ ἀποκαρέντος μοναχοῦ παραγράφεται μετὰ 10ετίαν, ἀφ’ ἧς ἐγεννήθη ὁ λόγος διαζυγίου (ἄρθρον 1448 ΑΚ)², ἀποσβέννυται δὲ διὰ συγγνώμης ἐκ μέρους τοῦ ἔχοντος τὸ δικαίωμα τοῦτο.

Ἡ συναίνεσις τοῦ συζύγου διὰ τὴν ἀπόκαρσιν τοῦ ἐτέρου δὲν εἶναι λόγος ἀποκλείων τὴν ἔγερσιν ἀγωγῆς διαζυγίου, διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 1439 ἐδ. 2 ΑΚ «εἶναι ἀπαράδεκτος ἡ ἀγωγή τοῦ συζύγου ὅστις συνήνεσεν εἰς τὴν μοιχείαν ἢ τὴν διγαμίαν τοῦ ἐτέρου» μόνον, αἱ περὶ διαζυγίου δὲ διατάξεις τοῦ ΑΚ εἶναι δημοσίας τάξεως.

XII. Γενικαὶ παρατηρήσεις.

Ἡ περιβολὴ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος παρ’ ἐγγάμου φέρει εἰς σύγκρουσιν δύο θεσμοῦς τὸν θεσμόν τοῦ γάμου, ὅστις κατὰ τὸν ὄρισμόν τοῦ Μοδεστίνου (228 μ. Χρ.) ἀποτελεῖ «.. συγκλήρωσιν τοῦ βίου παντός, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνίαν»³ καὶ τὸν μοναχικὸν θεσμόν, τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ὅπερ κατὰ τὸν Θεόδωρον Στουδίτην «παρθενίας ἐστὶν ἐπάγγελμα»⁴.

Ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου, ἐκ τῶν πρώτων ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εὐλογηθέντων, ὑψώθη ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εἰς Μυστήριον⁵, ὅπερ αὕτη,

1. Ἡ διάταξις τοῦ ἀρθρου 18 τοῦ ν. ΓΥΙΔ/1909 «Περὶ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου καὶ διοικήσεως Μοναστηρίων», ἥτις διетηρήθη ἐν ἰσχύϊ ὑπὸ τῶν ἀρθρων 53 καὶ 99 τοῦ Εἰσαγωγικοῦ Νόμου τοῦ ΑΚ (ΑΝ 2783/1941) καθ’ ἣν «πᾶσα ἡ περιουσία τῶν κειρομένων μοναχῶν περιέρχεται αὐτοδικαίως εἰς τὴν μονὴν μετ’ ἀφαιρέσειν τῆς νομίμου μοίρας ὑπὲρ τῶν ἀναγκαίων κληρονόμων» δὲν εἶναι ὀρθή, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς ἐγγάμους μοναχοὺς τουλάχιστον.

2. Ἐὰν εἰς τὴν μοναχικὴν κουρὰν προσεδίδετο ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ κλονισμοῦ τῆς ἐγγάμου σχέσεως (ΑΚ 1442), τὸ πρὸς διάζευξιν δικαίωμα ἀπόλλυται μετὰ πάροδον ἔτους, ἀφ’ ἧς ὁ προσβληθεὶς σύζυγος ἔλαβε γνῶσιν τοῦ λόγου διαζυγίου (ΑΚ 1448—ἀποκλειστικὴ προθεσμία). Ἐντεῦθεν καὶ ἡ σοβαρὰ σημασία τοῦ ὀρθοῦ νομικοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς ἀποκάρσεως ὡς λόγου διαζυγίου.

3. «Nuptiae sunt conjunctio maris et feminae et consortium omnis vitae divini et humani juris communicatio», νομ. 1 Παν. 232. Τὸν ὄρισμόν τοῦτον υἰοθετεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία βλ. Σα’ 274, Σβ’ 188/9, Σβ’ 472, καὶ Σστ’ 153.

4. «Τὸ τῶν μοναχῶν σχῆμα παρθενίας ἐστὶν ἐπάγγελμα», Θεόδωρου Στουδίτου, 165 Ἐπιστολὴ «τῷ Γρηγορίῳ Τέκνῳ» ἐν Migne P. Gr. τ. 99 σελ. 1524.

5. «Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶ· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν» Ἀποστόλου Παύλου Πρὸς Ἐφεσίους κεφ. 5,32.

στερρῶς ἐχομένη τῆς θείας διδασκαλίας, καθιέρωσεν ἄλυτον καὶ εἰς δόγμα ἀνήγαγε, παρὰ τὰς ἀντιθέτους πολιτειακὰς ἐπιταγὰς καὶ διαμορφωθείσας κοινωνικὰς συνθήκας¹ — πρὸς ἃς ἐκ τῶν πραγμάτων εὐρέθη ἀκοῦσα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐνδῶση — τὸ «οὐδὲ ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωρίζεται»², μὴ συγχωροῦσα τὴν σύναψιν νέου τοιούτου³. Τὴν διάλυσιν τοῦ Μυστηρίου τούτου οὐχὶ συμπαθῶς δέχεται ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἀρχικῶς δὲ ἀπέστεργε τὴν λύσιν τοῦ γάμου «παρεκτὸς λόγου πορνείας»⁴. Τοῦτου ἕνεκα πρὸ πάσης πρὸς διάζευξιν ἐνεργείας τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν, ἐπιχειρεῖται ἡ ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου Ἐπισκόπου συμφιλιωτικὴ ἀπόπειρα, μετὰ δὲ τὴν ἀμετάκλητον δικαστικὴν ἀπόφασιν χωρεῖ ἡ πνευματικὴ τοῦ γάμου λύσις. Καὶ διὰ μὲν τῆς πρώτης τῶν ἐνεργειῶν τούτων, ἡ Ἐκκλησία ἀποσκοπεῖ τὸν συμβιβασμὸν τῶν δισταμένων συζύγων διὰ τοῦ κύρους καὶ τῆς πνευματικῆς ἐπιρροῆς τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου, διὰ τῆς δευτέρας δὲ λύει πᾶσαν πνευματικὴν σχέσιν μεταξύ τῶν διαζευχθέντων συζύγων, ἵνα οὗτοι δυνηθῶσι νὰ ἔλθωσιν εἰς νέαν γάμου κοινωνίαν.

Ὁ μοναχικὸς θεσμὸς δὲν εἶναι μυστήριον. Ἀποβλέπει βεβαίως διὰ τῆς συνεχοῦς ἀσκήσεως, ἐγκρατείας, προσευχῆς, ψυχικῆς καὶ σωματικῆς παρθενίας καὶ ἀποφυγῆς τῶν ἐγκοσμίων εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς, πλὴν δὲν ὑπερέχει εἰς ἱερότητα καὶ δὲν προηγεῖται εἰς σοβαρότητα τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου⁵. Ἀκόλουθον τούτου εἶναι τὸ ἀνεπίτρεπτον τῆς ἐκουσίας διαλύσεως τοῦ γάμου ἐπὶ σκοπῷ περιβολῆς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος. Ἄλλωστε διὰ τοῦ γάμου τὸ ἄτομον ἀποβάλλει τὴν σωματικὴν ἀγνότητα, ὡς θέλει ταύτην ἡ Μήτηρ

1. Τοῦτο βεβαίως δὲν προδηλοῖ ἀδιαφορίαν τῆς πολιτείας διὰ τὸν θεσμὸν τοῦ γάμου. Τοῦναντίον, πάντοτε ἡ πολιτεία θάλλει τὸν οικογενειακὸν θεσμὸν, θεσπίσασα μάλιστα διάταξιν καθ' ἣν «ὁ γάμος, ὡς θεμέλιον τοῦ οικογενειακοῦ βίου καὶ τῆς συντηρήσεως καὶ προαγωγῆς τοῦ ἔθνους, διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν προστασίαν τοῦ κράτους» (Ἄρθρον 24 Συντάγματος 1927).

2. Μάρκου κεφ. 10,9. Ματθαίου κεφ. 19,6. — Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, ὡς γνωστὸν, καθιεροῖ τὸ ἀδάλυτον τοῦ γάμου, μὴ συγχωροῦσα τὸ διαζύγιον (quod Deus coniuxit homo non separet).

3. Βλ. ἀμέσως ἐπομένην σημείωσιν.

4. «Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι ὅς ἐάν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι, καὶ ὅς ἐάν ἀπολελυμένην γαμήσῃ μοιχᾶται» Ματθαίου κεφ. 5, 32 καὶ 19,9 Μάρκου κεφ. 9, 11-12, Λουκᾶς κεφ. 16, 18. — Ἐκ τῆς Εὐαγγελικῆς ταύτης ἐπιταγῆς πηγάζει ἀπαγόρευσις συνάψεως δευτέρου γάμου. Πρβλ. καὶ Α' Τοῦσῃν σελ. 261 ὑποσημ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πάντως προτιμᾷ τὴν δευτερογαμίαν τῆς πορνείας: «Λέγω δὲ τοῖς ἀγαμοῖς καὶ ταῖς χήραις καλὸν ἐστὶ ἐάν μείνωσιν ὡς καγὼ, εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται γαμησάτωσαν· κρεῖσσον γάρ ἐστι γαμήσαι ἢ πυροῦσθαι» κεφ. 7, 8-9.

5. Δὲν εἶναι δηλαδὴ «ὑπερμουτήριον». Πρβλ. Μητροπολίτου Ἀργολίδος Χρυσαστάμου, ἀνωτ. σελ. 13.

Ἐκκλησία¹ καὶ μόνον κατὰ συγκατάβασιν γίνεται δεκτὸν δι' ἀπόκαρσιν.

Σώφρων σκέψις ἀποκλείει παντελῶς τὴν μὴ ἐπὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐδραζομένην τοιαύτην ἐνέργειαν, διδασκομένην μόνον ὑπὸ τινων συγγραφέων.

Ἡ διὰ τῆς περιβολῆς λοιπὸν τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, διάλυσις τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τοῦ γάμου δὲν εὐρίσκει ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ καὶ τῷ λοιπῷ δικαίῳ ἔρεισμα. Τοιαύτη τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου κατάλυσις εἶναι αὐτόχρημα ἀντιχριστιανικὴ πράξις, φέρουσα καθ' ἅπαντα τὸν βίον τοῦ μοναχοῦ ἀνεξίτηλον τὸ στίγμα τῆς. Ἡ παρ' αὐτοῦ ἐγκατάλειψις γυναικός, πολλακίς βοηθείας χρηζούσης καὶ τέκνων ἀνηλίκων, ἀποτελεῖ ἔγκλημα, ὅπερ ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ κανονίσῃ αὐστηρῶς. Ὡς ἐκ τούτου. Αὕτη φρονίμως ἐνεργοῦσα ὀφείλει νὰ μὴ δέχηται εἰς τὰς τάξεις τῶν μοναχῶν τῆς ἐγγάμου προδότης νομίμου αὐτῶν διαζεύξεως. Μόνον δὲ ἐὰν ἀμφοτέρωι οἱ σύζυγοι προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν καὶ μὴ ἔχοντες δεόμενα βοηθείας τέκνα, ἐπιθυμῶσι τὴν ἀπόκαρσιν των, νὰ παρέχῃ τὴν συγκατάθεσίν τῆς.

Διὰ τῆς ἀρνήσεως δὲ ταύτης τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως κείρη μοναχὸν τὸν ἐγγαμον, προλαμβάνεται ἡ πνευματικὴ τούτου καταστροφή καὶ δίδεται εἰς τὸ ὑπὸ κρίσιν θέμα ἡ πλέον ἀρμόζουσα λύσις.

XIII. Ἐπίλογος.

Ἐπὶ τὰς διαμορφωθείσας σήμερον κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς συνθήκας καὶ τὴν κρίσιν ἣν ὁ μοναχισμὸς διέρχεται, φαινόμενον πράγματι θὰ ἀποτελέσῃ ἡ κουρὰ ἐγγάμου τινός. Ὡς ἐκ τούτου ἡ μελέτη τοῦ θέματος δὲν παρουσιάζει σοβαρὰν πρακτικὴν ἀξίαν. Εἰς τὴν συγγραφὴν ὅμως ταύτης ἤχθημεν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐν τῇ Ἐπιθεωρήσει «Ἀρχεῖον Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου» ἔτους 1961 σελ. 184/5 ἐδημοσιεύθη κριτικὴ, ἐπὶ τῆς, ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ Σλαβικαὶ διεισδύσεις ἐν Ἀγίῳ Ὄρει καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν πολιτικαὶ καὶ νομικαὶ συνέπειαι» μελέτης ἡμῶν², ἐν ἧ, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἐπεκρίνετο ἡ ἐπὶ τοῦ τρόπου προσκτήσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας παρ' ἄλλοδαπῶν μοναχῶν καὶ τῆς ἐπὶ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας των ἐπεκτάσεως ταύτης, θέσις ἡμῶν.

Συγκεκριμένως ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ³ (σελ. 153/4) ἐδέχθημεν, ὅτι ἡ παρ' ἐγγάμου ἄλλοδαποῦ μοναχοῦ πρόσκτησις τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 103 § 1 ἐκδ. 2 Σ. 1952, ἔχει ὡς

1. «Καὶ εἰσιν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνοῦχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὁ δυναμένος χωρὶν χωρεῖτω». Ματθαῖος κεφ. 19,12, «περὶ ὧν δὲ ἐγράψατέ μοι καλὸν ἀνθρώπων γυναικὸς μὴ ἄπτεσθαι», Ἀπόστολος Παῦλος, Πρὸς Κορινθίους Β' κεφ. 7,1.

2. Ἡν ἐβράβευσεν ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν.

3. Ὡς καὶ ἐν τῇ ὁμοίᾳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἰθαγένεια τοῦ ἀλλογενοῦς Ἀγιορείτου μοναχοῦ» εἰς «Ἐπιθεωρήσεις Δημοσίου Δικαίου καὶ Διοικητικοῦ Δικαίου» ἔτους 1961 σελ. 273 ἐπ.

ἐπακόλουθον τήν, κατὰ τὰς διατυπώσεις. — πάντοτε — τῶν ἄρθρων 10 καὶ 11 τοῦ ν.δ. 3370/1955 «Περὶ κυρώσεως τοῦ Κώδικος τῆς Ἑλληνικῆς Ἱθαγενείας ΦΕΑ. Α' 258/1955, ἐπέκτασιν τῆς Ἱθαγενείας καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του. Τοῦτο δέ, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ἡ πρόσκτησις τῆς μοναχικῆς ιδιότητος δὲν στερεῖ τὸν ἕτερον τῶν συζύγων, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του τῶν, ἐκ τῶν ἐγγάμων σχέσεων ἀπορρεόντων, δικαιωμάτων των (σελ. 154 σημ. 1) καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι διὰ τῆς προσκτήσεως τῆς μοναχικῆς ιδιότητος ὁ γάμος ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενος.

Ἐν τῇ κριτικῇ ταύτῃ ἐπεκρίθημεν — μεταξὺ ἄλλων — διὰ τὴν περὶ τοῦ τρόπου ἀποκάρσεως τοῦ ἐγγάμου πιστοῦ ἡμετέραν γνώμην καὶ τὴν προτεινομένην νομοθετικὴν λύσιν, διότι «ἡ πρόσκτησις τῆς Μοναχικῆς ιδιότητος ὑπὸ παντός, ἐγγάμου ἢ ἀγάμου, γίνεται ἀπολύτως ἐλευθέρως, εἰδικώτερον δὲ διὰ τὸν ἐγγαμον συνεπάγεται τὴν λύσιν τοῦ γάμου αὐτοῦ αὐτοδικαίως». Τῆς κριτικῆς ταύτης ἡ παροῦσα ἐργασία, ἀποτελεῖ μερικὴν ἀπάντησιν. Δὲν ἀποσκοπεῖ τὴν ἐπίκρισιν ταύτης, ἀλλὰ τὴν ὀρθὴν τοποθέτησιν τοῦ θέματος τῆς μοναχικῆς ἀποκάρσεως τοῦ ἐγγάμου.